

ἀμυχανίξει, ἀκούσας ὅτι γυναῖκες Μαυροβούνιοι ἠδύνατο νὰ μεταφέρωσιν ἐπ' ὤμων ἐκ Καττάρου εἰς Κετίγγην, ἤτοι ἐπτάωρον διάστημα, ὅ,τι θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ μετενεχθῆ ἐφ' ἵππων ἢ ἡμιόνων. Ἐνώπιον παρομοίου θεάματος ὤκτειρα βεβαίως τὴν τύχην τῶν δυστυχῶν τούτων γυναικῶν, ἀλλ' ἠναγκάσθη μὲτ' ὀλίγον νὰ φιλοσοφῆσῃ ἐπὶ τῶν διαφόρων περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς γυναικὸς ἰδεῶν. Αἱ γυναῖκες, καίπερ λίχν νοήμονες καὶ μὴ διατελοῦσαι ἔτι ἐν ἀγίᾳ ἀπλότητι, ἀλλ' ἔννοοῦσαι τὰς ἀναπαύσεις κρεῖττονος τύχης καὶ ἄλλης ἀποστολῆς, δὲν φαίνονται δυστυχεῖς ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τύχῃ των. Ἐν συνειδήσει πιστεύουσιν ὅτι ὁ ἀνὴρ, πολεμιστὴς καὶ μόνον, δὲν εἶναι προωρισμένος διὰ τοιαύτας ἐργασίας. Ἐπὶ ὑπαινιγμοῦ τινος, ὃν ἐτόλμησα νὰ ποιήσω ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διήγειρα μειδιάμα εἰρωνίας ἐπὶ τῶν ἰδεῶν μου, ἐδόθη μοι δὲ ὡς ἀπάντησις ὅτι, τοῦ ἀνδρὸς ὄντος παρ' αὐταῖς ἀντικειμένου ἀγάπης, ἀφοσιώσεως καὶ σεβασμοῦ, πρέπει τὸ ἀντικείμενον τοῦτο νὰ τίθεται πάντοτε ὑψηλότερον τῆς γυναικὸς.

Ἄλλ' ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ πλήρης ἰσότης ὑπάρχει. Ὁ ἀνὴρ δὲν εἶναι δεσπότης καὶ κύριος τῆς γυναικὸς. Παρατηρεῖται καὶ ἐνταῦθα ἡ διαφορὰ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, ἣτις διακρίνει τοὺς νοτίους Σλάβους ἀπὸ τῶν Ῥώσων. Παρὰ τοῖς τελευταῖοις τούτοις ἡ ἐλευθερία τῶν ἡθῶν εἶναι μεγάλη, ἡ ἐλευθερία τῆς γυναικὸς ἀπεριόριστος καὶ βλέπει τις τοὺς ἀνδρας πανταχοῦ μετὰ τῶν γυναικῶν εἰς τοὺς περιπάτους, τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰ οἰνοπωλεῖα. Ἐνταῦθα ἀπ' ἐναντίας καὶ ὁ μᾶλλον ἀνεπτυγμένος τῶν Μαυροβούνιων οὐδέποτε ἐξέρχεται μετὰ τῆς συζύγου του, ἀνάξιον τοῦ ἀνδρὸς τὸ τοιοῦτον θεωρῶν. Οὐχ ἦττον αἱ γυναῖκες ἐξέρχονται μόναι καὶ ἀνεπιτήρητοι καὶ εὐρίσκει τις παρ' ἀπάσαις τὸ εὐπροσῆγορον καὶ εὐπρόσιτον τῆς σλαβικῆς φυλῆς, τὸ θάρρος μεθ' οὗ πλησιάζουσι τοὺς ξένους, καὶ τὴν ἔλλειψιν πάσης σεμνοτυφίας. Ἀλλὰ τὰ ἦθη, παρ' ἀμφοτέροις τοῖς φύλοις, δὲν εὐρίσκονται δυστυχῶς ἐν τῇ ἀγνότητι καὶ σεμνότητι ἐκείνῃ, ἣτις χαρακτηρίζει τοὺς ἐν τῇ ἀμορφώτῃ ἔτι κοινωνικῇ καταστάσει εὐρισκομένους καὶ ὄρεινους μάλιστα λαούς.¹

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Τὰ πλεῖστα τῶν μηρυκαζόντων ζώων εἶναι γνωστὰ τοῖς πᾶσιν, οἷον ὁ βοῦς, ἡ ἀγέλας, ἡ αἰξ, τὸ πρόβατον, ἡ ἔλαφος ἢ κοινὴ, ἡ ἔλαφος ἢ πλατύκροτος, ἡ πρόξ, ἡ ὄρεινὴ αἰξ, ἡ καμηλοπάρδαλις, ἡ ἀντιλόπη, ἡ ὄρκας (κ. ζαρκάδι) κτλ., πάντα ζῶα ἀβλαβῆ, ἀθῶα καὶ δειλὰ, παρὰ τοῖς ὁποίοις ὅμως ἡ μητρικὴ ἀγάπη ἀναπτύσ-

1. Ἐστιαχ. ἐκ μακρᾶς διατριβῆς, δημοσιευθείσης ἐγγράτως ἐν τῇ Ἡμέρᾳ ἀπὸ τοῦ ἐν Σκόδρα προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Ε. Σ. Μαυρομμάτου.

σει θάρρος καὶ τόλμην. Ἐπὶ παραδείγματος ἡ φύσει ἀδύνατος καὶ δειλὴ ἔλαφος γενναίως ἀνθίσταται κατὰ τοῦ ἀπειλοῦντος τὰ τέκνα αὐτῆς κινδύνου.

Ἡ ἀγέλας, τοῦτο τὸ ἀγαθοποιὸν τῶν ἀγρῶν ζῶων, αὐτὴ ἡ τροφὸς πολλῶν ἐξ ἡμῶν, εἶναι μήτηρ φιλοστοργοτάτη καὶ τὰ μάλιστα ἀξία λόγου. Μετὰ τρυφερότητος καὶ συγκινήσεως τείνουσα τοὺς μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἀτενίζει τὸ νεογέννητον αὐτῆς τέκνον, τὸ ὅποῖον θαυμάζουσα λείχει, ἀναλείχει, λείχει ἀδιακόπως μέχρις οὗ ἀναγνωρισθῆ ὑπ' αὐτοῦ. Ἀγαπῶνται ἀμοιβαίως, καὶ ἡ ἀνάγκη εἴτε ἡ εὐγνωμοσύνη ρίπτουσι δεσμὸν ἐνοῦντα τὴν μητέρα πρὸς τὸ τέκνον καὶ τὸ τέκνον πρὸς τὴν μητέρα.

Δυστυχῶς ὅμως ἐνωρὶς ὁ ἀμοιβαῖος οὗτος ἔρως ὑποβάλλεται εἰς σκληρὰν δοκιμασίαν τὰ χρήματα, ὁ συνήθης οὗτος δεσμὸς τῶν καρδιῶν, γίνονται ἐνταῦθα αἰτία χωρισμοῦ. Μετὰ τῆς σαρᾶς ἢ πέντε ἐβδομάδας ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ τὸ μοσχάριον καθίσταται ὄριμον πρὸς τροφήν ὁ κύριός του πολλάκις ἤλθεν ἄχρι τοῦδε εἰς διαπραγματεύσεις περὶ τῆς ἀξίας του, τῆς ὁποίας ἐπὶ τέλους ὀρισθείσης προσέρχεται ὁ ἀσπλαγχνος κρεωπώλης ἀφαιρῶν ἀπὸ τοῦ τρυφεροῦ βλέμματος τῆς μητρὸς τὸ τέκνον. Ὁ βίαιος δ' οὗτος ἀποχωρισμὸς τοσαύτην προξενεῖ λύπην, ὥστε ὑπάρχουσι παραδείγματα ἀγελᾶδων, αἵτινες ἀπέθανον ἐκ ταύτης. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀρπαγῆς ἡ ἀγέλας ἀδιακόπως μυκάται, καταλαμβάνεται ὑπὸ ταραχῆς καὶ ἀνησυχίας, οὐδὲν δὲ ἰσχύει νὰ καταπραῦνη αὐτήν. Τί νὰ πράξῃ! ἡ ἄλυσις διὰ τῆς ὁποίας εἶναι δεδεμένη περιορίζει τὴν μητρικὴν αὐτῆς στοργήν, καὶ ἐμποδίζει ν' ἀντισταθῆ κατὰ τοῦ ἀρπαγῆ. Οὐδὲν λοιπὸν τὸ θαυμαστὸν, ἂν ἡ λύπη κατατρώγει τὰ σπλάγγνα τῆς.

Οἱ ταῦροι, αἱ ἀγελάδες, οἱ βόες, ὅταν νέμονται ἐλεύθεροι ἐν τοῖς ἀγροῖς, παρουσιάζομένου κινδύνου, σχηματίζουν κύκλον, ἐν τῷ ὁποίῳ περικλείουσι τὰ νεογνά σταθερῶ δὲ ποδὶ ἀναμένουσι προτεινόντες τὰ κέρατα τῶν κατ' αὐτῶν προχωροῦντα ἐχθρόν. Ἐνίοτε συμβαίνοσι δυσάρεστα εἰς τοὺς ἀνοήτους κυνηγούς, τοὺς ἀφίνοντας τοὺς κύνας νὰ προχωρῶσιν εἰς τὸ μέσον ἀγέλης μοσχάριων διότι οὕτως αἱ ἀγελάδες ἐξοργιζόμεναι ὀρμῶσι κατὰ τῶν κυνῶν καὶ καταδιώκουσιν, οὐαὶ δὲ τῷ κυνηγῷ, τὸν ὅποῖον θ' ἀπαντήσῃ δὲν δύναται νὰ διαφύγῃ τὴν ὀργὴν των εἰμὴ κρυπτόμενος εἰς μέρος ἀσφαλές δύναται δὲ ἐὰν ἔχῃ ἀρκοῦντα χρόνον, νὰ προφυλαχθῆ ἐπίσης ἐκ τῆς προσβολῆς ἐὰν ἀρπάσῃ μοσχάριον, καὶ ρίψῃ κατὰ γῆς, ἔπειτα δὲ δέσῃ τοὺς δύο τῶν ποδῶν του διὰ μανδυλίου ἢ σχοινίου ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ βαδίσῃ, διότι τότε ἡ καταδιώκουσα ἀγέλας σπεύδουσα νὰ περιποιηθῆ τὸ χαμαὶ κείμενον μοσχάριόν τῆς, ἔγ καταλείπει τὸν κυνηγόν.

Γνωστὴ τοῖς πᾶσιν εἶναι καὶ ἡ μητρικὴ στοργὴ τῶν προβατινῶν· διὸ καὶ οἱ ποιμένες, ὅταν τέκνον τῆς, συμπεραίνουσιν ὅτι ἡ μήτηρ ὁσονοῦπόω θέλει ἀποθάνει. Εἶδον δὲ πρόβατα, ἅτινα κατὰ τὴν καλὴν ἢ κακὴν κατάστασιν τῶν τέκνων τῶν παρῆγον τούτοις καὶ ἀνάλογον μητρικὴν φροντίδα.

Αἱ αἰγες ὡσαύτως τὰ μάλιστα ἀγαπῶσι τὰ αἰγίδια τῶν· εἶναι δὲ τόσῳ καλαὶ τροφοὶ, ὥστε οἱ ἄνθρωποι μεταχειρίζονται αὐτάς, ὅπως γαλουχῶσι ζῶα μεγαλύτερα. Νεαρὸς ἵππος γαλαθῆνός ἀπολέσας τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐνεπιστεύθη εἰς τὴν ἐπιμέλειαν αἰγός, ἣν ἔθετον ἐπὶ βαρελίου, ὅπως ὁ ἵππος δύναται ἀνετώτερον νὰ θηλάξῃ. Τὸ θετὸν τοῦτο τέκνον τῆς αἰγός ἠκολούθει αὐτῇ εἰς τοὺς ἀγρούς, αὐτὴ δὲ ἐπηγρῦνυε ἐπ' αὐτοῦ μετὰ τρυφερωτάτης μερίμνης καὶ διὰ φριμαγμῶν ἐκάλει δσάκις ἀπεμακρύνετο.

Ἐπάρχουσι παραδείγματα αἰγῶν, αἵτινες ἔθρεψαν γαλουχῆσασαι βρέφη καὶ ἀνεζήτου μάλιστα ταῦτα κατὰ τὰς ὥρας τῆς θηλάσεως μεθ' ὑπομονῆς ἀξιοπεριέργου ἰστάμεναι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θηλασμοῦ.—Οἰκογένειά τις οἰκήσασα ἐν ἐξοχῇ, εἶχε παραλάβει αἶγα πρὸς διατροφήν βρέφους. Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ καθ' ἣν ἐμελλε νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν πόλιν ἐπώλησεν αὐτήν· ἀλλὰ περὶ τὸ ἔσπερας ὅτε ἡ ἄμαξα εἶχε σθῆσαι εἰς τὴν πόλιν τὸ τέκνον ἤρξατο κλαῖον, διότι ἦτο ἡ ὥρα καθ' ἣν συνεθίζε νὰ θηλάξῃ. Ἄ, εἶπεν ἡ μήτηρ, ἐὰν δὲν εἶχαμεν πωλήσει τὴν Φανῶ! (οὕτως εἶχον ὀνομάσει τὴν αἶγα). Αἰφνης ὅμως ὅτε ἡ ἄμαξα ἔστη ἤκουσαν φριμαγμα αἰγός· ἦτο ἡ Φανῶ, ἥτις λαθοῦσα τὴν προσοχὴν τοῦ ἀγοραστοῦ τῆς, ἔτρεχεν ὀπισθεν τῆς ἀμάξης καὶ ἔστη πρὸ τῆς θυρίδος αὐτῆς ὅταν οἱ πρῶτοι αὐτῆς κύριοι καθήρχοντο.

Τίς ἦτο εὐτυχέστερος, λέγει ὁ διδάκτωρ Φραγκλῆνος, ὁ τοῦτο διηγούμενος, τὸ τέκνον ὅπερ ἀνεῦρε τὴν τροφὴν του ἢ ἡ τροφὸς ἡ ἀνευρούσα τὸ τέκνον;

*

**

Οὐχὶ ἀτόπως θὰ ἐλεγέ τις, ὅτι τὰ σαρκοφάγα, τὰ ἐκ κρέατος τρεφόμενα, ὡς καὶ ἡ ὀνομασία αὐτῶν δηλοῖ, εἶναι ἀγριώτερα τῶν μηρκαζόντων, καὶ ἦττον ἐπιδεκτικὰ μητρικῆς ἀγάπης. Πολλοὶ ἠθέλησαν νὰ παραδεχθῶσιν ὕφισταμένην σχέσιν μετὰ τῆς τροφῆς τῶν ζῴων καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει κανὼν ἄνευ ἐξαιρέσεως· τούναντίον γινώσκουμεν, ὅτι τὰ μηρκαζόντα ἐν τῇ ὀρίμῳ αὐτῶν ἡλικίᾳ, κυρίως δὲ τὰ ἄρρενα αὐτῶν, εἶναι ἐνίοτε ἀγριώτερα, ἀγριώτερα καὶ μᾶλλον ἀναίσθητα πρὸς τὰς παρεχομένας αὐτοῖς εὐεργεσίας· διότι μόνις ἀναγνωρίζουσι καὶ οὐδεμίαν στοργὴν αἰσθάνονται πρὸς τὸν τρέφοντα αὐτὰ καὶ περιποιούμενον. Τούναντίον δὲ βλάπτουσι αὐτὸν

καὶ προσβάλλουσιν ἅμα παύσῃ ἐκφοβίζων αὐτά.

Ἡ τίγρις, ὁ λέων, ἡ ὕαινα, ζῶα σαρκοφάγα, αἰσθάνονται ἐν τούτοις τὴν εὐεργεσίαν, ἀναγνωρίζουσι τὸν περιθάλλοντα αὐτὰ καὶ ἀληθῶς ἀγαπῶσιν. Ἀπειράκις εἰς τὴν φαινομένην ἠπιότητα χορτοφάγου ζῴου, παρηκολούθησε πράξις κτηνώδης· ἐν τούτοις εἰς τὰ σαρκοφάγα αἰ ἀγαθαὶ ἢ κακαὶ διαθέσεις προμηνύονται δι' ἐξωτερικῶν σημείων, ἅτινα οὐδέποτε ἀπατῶσιν. Ἄν προτίθεται τὸ σαρκοφάγον νὰ βλάβῃ ἢ ἐὰν κατέχεται ὑπὸ ἀγαθῶν αἰσθημάτων προδίδει διὰ τοῦ βλέμματος καὶ τῶν κινήσεων τὰς διαθέσεις του.

Τὸ εἶδος τοῦ βίου τῶν σαρκοφάγων ἐπιβάλλει εἰς τε τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα μείζονα δραστηριότητα καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίαν· διότι ἐν ἀρχῇ τὰ νεογνά τῶν δὲν δύνανται ἀφ' ἑαυτῶν νὰ τραφῶσι διὰ λείας. Ἡ τίγρις, ἡ ἄρκτος, ἡ λύκαινα κατ' ἀνάγκην ἀναζητοῦσαι τροφήν βοηθοῦνται ὑπὸ τοῦ ἄρρενος. Πλὴν τούτου δὲ τὰ τέκνα τῶν σαρκοφάγων, ἐξαιρέσει τῶν τοῦ λέοντος, γεννῶνται τυφλά, καὶ παρέρχεται χρόνος μέχρι τῆς τελείας αὐτῶν ὀργανώσεως· ἐν τῷ μεταξύ δὲ τούτῳ ἡ θηλεῖα ἀνατρέφει αὐτὰ, συνοδεύει καὶ προστατεύει. Ἐπάρχουσι ζῶα, ἅτινα κινδύνου παρασταθέντος φέρουσι μακρὰν διὰ τῶν ποδῶν ἢ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τὰ μικρὰ τῶν, τὸ πλεῖστον δὲ λαμβάνουσιν αὐτὰ διὰ τῶν ἐδόντων. Τὸ τοιοῦτον μαρτυρεῖ βεβαίως θερμὸν μητρικὸν ἔρωτα καὶ παραδείγματα ὑπάρχουσιν ἄπειρα, ὧν παραθέτομέν τινα ἐκ τοῦ κυνός.

Ὁ κύων κατὰ τὴν μορφήν τοῦ σώματος ἀνήκει εἰς τὸ γένος τῶν λύκων, καὶ ὅμως ὁ βίος ἀμφοτέρων τῶν ζῴων τούτων εἶναι πάντῃ διάφορος.

Ὁ λύκος διατρίβει εἰς τὰ δάση, ὁ δὲ κύων μετὰ τῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνος διάγει βίον μονήρη καὶ ἄγριον, οὗτος συναγελαστικὸν καὶ κατοικίδιον. Οὐδὲν ζῶον ὁμοιάζει τῷ λύκῳ κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ ὄργανα ὅσον ὁ κύων, οὐδὲν δὲ διαφέρει πλείτερον τὰς κλίσεις, τὸ ἦθος καὶ τὴν νοημοσύνην. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει τὴν ἐπίδρασιν τῶν τοπικῶν καὶ ἠθικῶν περιστάσεων ἐπὶ τῶν ζῴων. Μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὁ κύων βιώσας ἀπέβαλε τὸ τραχὺ τοῦ ἦθους, ἐξευγενίσθη, ἐξεπολιτίσθη, κατέστη πρόθυμος, εὐπειθής, ταπεινότητος τέλος ὑπηρετής. Καί τοι δὲ μετὰ τῶν ἀνθρώπων τοιοῦτος ἀποβαίνει ὁ κύων, οὐχ ἦττον φύσεως τυχὼν ἀγαθῆς, περιβάλλει τὰς ἐμφύτους αὐτῷ κλίσεις ὑπὸ ἐλλόγου αἰσθήματος ὅπερ ὠθεῖ πολλάκις αὐτὸν μέχρι ἠρωτισμοῦ, κυρίως δὲ ὅταν πρόκειται νὰ διατηρήσῃ τὸ γένος του καὶ νὰ περιθάψῃ τὰ τέκνα του.

Παραδείγματα ἄπειρα ἠδύνατό τις ν' ἀναφέρῃ, ἀλλ' ἄρκουμεθα εἰς τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Βεχστάιν. Ποιμὴν τῆς τοῦ Βαλτερχάους παρακολουθούμενος ὑπὸ τῆς κυνός αὐτοῦ, ἐπορεύθη 20 λεύγας μακρὰν τοῦ χωρίου του πρὸς ἀγορὰν προ-

βάτων ἕκ τινος ἀγορᾶς. "Όταν ὅμως ἐφθασεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἡ κύων ἐγγυος οὕσα ἐγέννησε ἐκεῖ ποῦ, ὁ δὲ ποιμὴν εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐγκαταλίπη αὐτὴν, ἐπειγόμενος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ἴδια. Ἐν τούτοις παρελθουσῶν 37 ὥρῶν ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς του, εὗρε πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου του τὴν κύνα μετὰ τῶν 7 σκυλάκων. Τὸ φιλόστοργον ἐκεῖνο ζῶον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐκόμισεν ἀνά ἕν τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς τὴν διαμονὴν τοῦ κυρίου του, διανύσαν δεκατετράκις τὸ διάστημα τῶν 20 λευγῶν.

Ὁ διδάκτωρ Blatin ἐν τῷ συγγράμματί του τῷ ἐπιγραφομένῳ «Σκληρότητες τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰ ζῶα» ἀναφέρει παρόμοιον τῷ ἀνωτέρῳ γεγονός.

Ἀμαξιλάτης τις εἶχε καλὴν τινα κύνα, ἥτις πάντοτε παρηκολούθει αὐτῷ ἐρχομένῳ ἐκ τοῦ χωρίου του Beaumes εἰς Ἀρηλιαν, φυλάττουσα νύκτα καὶ ἡμέραν τὴν ἄμαξαν. Πρωῖαν τινα κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἡ κύων ἐγέννησεν ἕν τινα γωνία αὐλῆς ξενοδοχείου ἐν Aubigny· ὁ κύριός της ἤτο ἀπῶν· ἐν ἀπορίᾳ δὲ περιέστη ὅτε ἐπανελθὼν δὲν εὗρε τὴν κύνα φυλάττουσαν τὴν ἄμαξαν. Ἐκάλεσεν αὐτὴν ἐπανειλημμένως, τὸ δὲ δυστυχὲς ζῶον ἔτι ἐκ τοῦ τοκετοῦ πάσχον ἐφθασε συρόμενον εἰς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου του, ὁ ὁποῖος θωπεύσας αὐτὴν παρηκολούθησεν εἰς τὴν νέαν οἰκογένειάν της· ὕστερον δὲ ἐσύστησεν εἰς τὴν ξενοδόχον νὰ περιποιηθῇ αὐτὴν καὶ ἀνεχώρησε προτιθέμενος νὰ ἔλθῃ νὰ παραλάβῃ αὐτὴν τε καὶ τοὺς σκύλλακας ἐν θερμῷ καίρῳ. Ἀφικόμενος εἰς τὸ χωρίον Beaumes περὶ τὴν ἐσπέραν, ἀποζευγνύει τοὺς ἵππους του, γευματίζει καὶ κατακλίνεται εἰς ὕπνον. Τὴν πρωῖαν ἐγερθεὶς ἄμα τῇ αὐγῇ, ἐκπληκτος παρετήρησε παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ σταύλου ἐπὶ σωροῦ ἀχύρων τὴν κύνα του καὶ τοὺς τέσσαρας νεογενήτους σκύλλακας· καὶ τούτους μὲν ὑγιεῖς καὶ εὐθύμους, ἐκείνην ὅμως καταβεβλημένην, χαῦνον, κλημαχμένους ἔχουσιν τοὺς πόδας, τὸ βλέμμα θνησκον καὶ ἐναλλάξ ῥίπτουσιν τοῦτο ἐπὶ τε τῶν τέκνων της καὶ τοῦ κυρίου της. Τετράκις εἶχε διανύσει εἰς ἄνοδον καὶ κάθοδον τὴν ἀπὸ τοῦ Aubigny μέχρι Beaumes ὁδὸν, δηλαδὴ ἀπόστασιν 15 ὥρῶν! Τὸ ἐσπέρας ἐκεῖνο τὸ ταλαίπωρον ζῶον καταβλήθην ὑπὸ τοῦ καμᾶτου τῆς ὁδοιπορίας ἐτελεύτησεν.

Ὁ Ἀνδριανὸς Λεονάρδος, συγγραφεὺς πρᾶγμα-τείας περὶ ἀνατροφῆς κυνῶν, διατείνεται ὅτι ὁ κύων δὲν ἀγαπᾷ τὸν κύριόν του, καὶ ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν μόνον ὡς ὄργανον τῆς συντηρήσεως. «Ἄναμφιβόλως, λέγει, ὁ κύων λείπων τὴν χεῖρα τοῦ κυρίου του ὁρμάται ὑπὸ φόβου καὶ οὐχὶ ὑπὸ ἀγάπης, ἡμεῖς δὲ τὴν πρᾶξιν ταύτην θεωροῦμεν ὡς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης. Τὸ ἔμφυτον πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ συντήρησιν, εἶναι τὸ μόνον ἐλατήριον τὸ κινεῖν αὐτόν· λυποῦμαι δὲ διότι ταῦτα

γράφων ἀντιτάσσομαι πρὸς τὴν τόσον ἀρεστὴν καὶ κοινῶς ἐπικρατοῦσαν δόξαν περὶ τῆς ἐνυπαρχούσης τῷ κυνὶ εὐαισθησίας.»

Τὸ ἔμφυτον τῆς ἰδίας συντηρήσεως εἶναι τὸ πρῶτον τῶν ἐλατρίων παρὰ τε τοῖς ζῴοις καὶ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ. Ἡ παρατηρουμένη δὲ φιλοστοργία τῶν ζῴων πρὸς τὰ τέκνα των δὲν εἶναι μόνον ἀποτέλεσμα τῆς ἐμφύτου ὁρμῆς ἀλλὰ καὶ τῆς νοημοσύνης αὐτῶν. Διὸ τὸ ἔμφυτον τῶν ζῴων πρὸς τὴν ἰδίαν συντήρησιν εἰς τὰς διαφορὰς αὐτῶν οἰκογενεῖας συνοδεύεται καὶ ὑπὸ ἐκδηλώσεων διαφορῶν καὶ αἰσθημάτων ἐνθέρμων ἐπὶ τοσοῦτον ἐντελεστέρων εἰς τὰ κατὰ μέρος ζῶα, ὅσον αἱ διανοητικαὶ αὐτῶν δυνάμεις εἶναι μᾶλλον ἀνεπτυγμένα.

Παρὰ τοῖς μαστοφόροις τὰ αἰσθήματα εἶναι ἐμφαντικώτερα, ἢ παρὰ τοῖς ἰχθύσι καὶ ἐρπετοῖς, στεροῦνται δὲ παντελῶς τούτων τὰ μαλάκια καὶ τὰ ἀστεροειδῆ.

Παρὰ τοῖς μαστοφόροις ὡσαύτως ἡ φιλοστοργία προσκολλᾷ ἐγγύτερον τὴν μητέρα πρὸς τὰ τέκνα καὶ ταῦτα πρὸς τὴν μητέρα, ἢ τὸν πατέρα πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὴν ἀνάπαλιν. Ἐπειδὴ δὲ ὡς εἶπομεν ἡ μέριμνα καὶ ἡ στοργὴ τῶν μητέρων δὲν προκίπτει μόνον ἐκ τῆς ἐμφύτου ὁρμῆς, ἀλλὰ εἶναι καὶ προῖον σκέψεως, ἐκλιπόντος τοῦ ἐνός, ἐξασθενεῖ καὶ συνεκλίπει καὶ τὸ ἕτερον. Εἰς τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα παραδείγματα τῆς μητρικῆς ἀγάπης δὲν διαβλέπομεν μόνον ἔμφυτον ὁρμὴν ἀλλὰ καὶ σκέψιν καὶ ἀποσίωσιν συνυπάρχουσαν. Ἐκδηλώσεις θαυμασίας ἐμφύτου ὁρμῆς, νοήσεως καὶ αἰσθημάτων.

Οὕτω μετὰ τοῦ Βυρφῶνος δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι «ὡς πρὸς τὴν ἀγγιχίαν, τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὡς πρὸς τὰς ἐμφύτους ὁρμᾶς, αἵτινες διὰ τῆς διανοίας καθιστῶνται οὕτως εἰπεῖν ἀρεταί, ὁ κύων ἐν πᾶσι τοῖς ζῴοις εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς φύσεως δημιουργημάτων.»

Ἡ Βρεταννικὴ Ἐπιθεώρησις ἐδημοσίευσεν, ὡς πρὸς τὴν μητρικὴν στοργὴν τῆς ἄρκτου, συγκινητικωτάτην διήγησιν, ἥτις ἐλπίζω ὅτι θὰ διασκεδάσῃ τὴν πρόληψιν ἣν πολλοὶ ἔχουσι περὶ τῆς φύσεως τῆς ἐξαιρέτου ταύτης μητρὸς.

«Τὸ πλήρωμα τοῦ Σκελετοῦ, πλοίου, ὅπερ ἐπεφορτίσθη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα νὰ ἐρευνησῇ τὸν βόρειον πόλον, κατελήφθη δὲ ὑπὸ τῶν πάγων, ὑπῆρξε μάρτυς τοῦ ἐπομένου γεγονότος. Πρωῖαν τινα ὁ σκοπὸς τοῦ μεγάλου ἰσοῦ ἀνήγγειλε τὴν προσέγγισιν τριῶν ἄρκτων, ἃς προσεῖλκυσε ἐκεῖ ἡ ὁσμὴ τοῦ λίπους θαλασσίου ἵππου φονευθέντος πρὶ τινῶν ἡμερῶν, ὅπερ ἀναφθὲν ἔκαιεν ἐπὶ τοῦ πάγου. Αἱ τρεῖς ἄρκτοι, ὧν ἡ μία ἦτο μήτηρ, αἱ ἕτεραι δὲ δύο ἀρκτῶλοι ἰσομεγέθεις σχεδὸν πρὸς τὴν μητέρα, ἔδραμον πρὸ τὸ πῦρ καὶ ἀρπάσασαι τὰς σάρκας τοῦ ἵππου τὰς μήπω καταναλωθείσας ὑπὸ τοῦ πυ-

ρως, κατεβρόχιζον. Οί ναύται ἐκ τοῦ καταστρώ-
ματος ἔρριψαν ἐπὶ τῶν πάγων μεγάλα τεμάχια
κρέατος θαλασσίου ἵππου, ἅτινα εἶχον ἐναπο-
μείνει. Ἡ ἄρκτος σπεύδουσα συνήθροϊζε ταῦτα
καὶ τὰ κατέθετεν ἐνώπιον τῶν τέκνων τῆς, φρον-
τίζουσα καὶ περὶ τῆς διανομῆς.

«Καθ' ἣν δὲ στιγμήν πλήρης ἐμπιστοσύνης ἡ
μήτηρ ἤραξε καὶ τὸ τελευταῖον τεμάχιον οἱ
ναῦται πυροβολήσαντες ἔρριψαν νεκροὺς τοὺς ἀρ-
κτύλους, τὴν δὲ μητέρα ἐπλήγωσαν.

«Τότε παρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ πλη-
ρώματος θέαμα, ὅπερ προὐκάλεσε τὰ δάκρυα
τῶν θεωμένων. Ἡ δυστυχὴς ἄρκτος διὰ τρυφε-
ροτάτου τρόπου περὶ τὰ ἐκπνέοντα αὐτῆς τέκνα
ἐπεδείκνυε τὴν πρὸς αὐτὰ στοργήν. Καίπερ βα-
ρέως πληγωμένη καὶ μόλις δυναμένη νὰ συρθῇ
μέχρι τοῦ μέρους, ἔθρα τὰ τέκνα ἐκτάδην ἔ-
κειντο, οὐχ ἤττον ἐκόμισε τὸ τελευταῖον τεμά-
χιον τοῦ κρέατος, ὅπερ εἶχεν ἔλθει νὰ παραλάβῃ,
ἥπως καὶ τὰ λοιπὰ πρότερον, ὕστερον ἔσχιεν
αὐτὸ εἰς μερίδας καὶ τὸ ἔθεσεν ἐνώπιον τῶν τέ-
κνων τῆς. Ὅταν δὲ παρετήρησεν ὅτι δὲν ἔτρω-
γον, ἔθεσε τὸν ἕνα τῶν ποδῶν τῆς ἐπὶ τοῦ ἑνὸς
καὶ τὸν ἕτερον ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἀρκτύλου, προσπα-
θοῦσα ν' ἀνεγείρῃ αὐτοὺς, συγχρόνως ἐκβάλουσα
πένθιμα βρυχήματα. Ἀφοῦ ἐνόησεν ὅτι δὲν ἡ-
δύνατο νὰ μετακινήσῃ αὐτοὺς ἀνεχώρησεν, ἀλλὰ
μετὰ τινὰς βηματισμοὺς ἐπανῆλθε λυπηρῶς βρυ-
γομένη, ἐπλησίασε τὰ τέκνα τῆς, ἐστράφη περὶ
αὐτὰ ὀσφραϊνομένη, καὶ ἤρξατο λείχουσα τὰς
πληγὰς τῶν· εἶτα δὲ ἀπεμακρύνθη καὶ δεύτερον,
ἀλλ' εἰς ἀπόστασίν τινα προχωρήσασα ἐπανέ-
καμψεν, ὡσεὶ καλοῦσα τὰ μικρὰ τῆς ν' ἀκολου-
θήσωσιν, ἀλλ' εἰς μάτην. Τέλος μεθ' ὅλας τὰς ἀ-
ποδείξεις ἀνεκφράστου φιλοσοργίας, ἐναλλάξ διὰ
τῶν ποδῶν τῆς θωπεύουσα αὐτὰ, κατανοήσασα
ὅτι ταῦτα ἦσαν ψυχρὰ καὶ ἄψυχα, ὕψωσε τὴν
κεφαλὴν τῆς πρὸς τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καὶ κατηύ-
θυνε βρυχηθμοὺς ἄρᾶς κατὰ τῶν φρονέων τῶν τέ-
κνων τῆς. Οἱ ἐν τῷ πλοίῳ τότε ἐξεκένωσαν κατ'
αὐτῆς τὰ πυροβόλα των, οὕτω δὲ ἡ δυστυχὴς
μήτηρ ἔπεσε μεταξὺ τῶν τέκνων τῆς καὶ ἐξέ-
πνευσε λείχουσα τὰς πληγὰς των.»

ERNEST MÉNAULT.

ΚΑΜΠΑΝΙΤΑΙ ΟΙΝΟΙ

Ἐκ τῶν γαλλικῶν οἴνων ὁ μάλιστα πάντων
τιμώμενος ὑπὸ τῶν ξένων εἶνε ὁ καμπανίτης, ὁ
ζωηρότατος, ὁ πλεῖστον ἀφρίζων καὶ οὕτως εἰ-
πεῖν ὁ πνευματωδέστατος τῶν οἴνων ἢ, κατὰ
τὴν ἐμβριθῆ ἀπόφασιν τῆς ἐν Παρισίοις Ἰατρι-
κῆς Σχολῆς, ὁ ὠφελιμώτατος καὶ ἄριστος.

Δύο μόνον δῆμοι τῆς Γαλλίας ἔχουσι τὸ προ-
νόμιον τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐξαιρέτου τούτου οἴ-
νου, τὸ ὄρος τῶν *Ρεϊμων* (Σιλλερὺ), ὀλίγον ἀ-
πέχον τῆς ἀπὸ Παρισίων εἰς Στρασβούργον ὀ-
δοῦ, καὶ ὁ ποταμὸς *Μάρνος* (Ἄι), παρὰ τοῦς

λόφους τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος. Ἐν
τοῖς δύο τούτοις δῆμοις ἡ ἄμπελος πωλεῖται
τρισχίλια φράγκα τὸ στρέμμα.

Καὶ ἡ τύχη αὕτη εἶνε χθεσινή. Ναὶ μὲν διη-
γούνται ὅτι ὁ Βενσεσλαῶς, τὸν ὁποῖον δυνάμεθα
νὰ ὀνομάσωμεν τὸν κατ' ἐξοχὴν οἰνόφυλα αὐ-
τοκράτορα, διότι οἱ ὑπουργοὶ του τὸν εὕρισκον
συχνότερον ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἢ ἐπὶ τοῦ θρόνου
καὶ οἱ ὑπήκοοί του τέλος τὸν ἐγκατέλιπον ἐκεῖ
ὑποκάτω, κατέλυε γενναίως τὸν οἶνον τῆς Καμ-
πανίας, καὶ Φίλιππος ὁ δούξ τῆς Βουργουνδίας,²
ὅστις ὑπέγραφεν εὐθύμως τὰ διατάγματα του
«Φίλιππος ὁ δούξ τῶν καλῶν οἴνων», καὶ τοι εἶ-
χεν οἴνους ἐξαιρέτους βουργουνδίου, ὅμως ἐκό-
σμη πάντοτε τὴν τράπεζάν του ὁ οἶνος τοῦ
Σιλλερὺ. Ἄλλ' ὅμως τὴν *Ιι'* μόνον ἑκατονταε-
τηρίδα ἐθεμελιώθη βεβαίως ἡ ὑπόληψις τοῦ καμ-
πανίτου. Φραγκίσκος ὁ *Α'* (1494—1547), ὁ καὶ
πατὴρ τῶν γραμμάτων ἐπικαλούμενος, Ἐρρί-
κος ὁ *Δ'* (1553—1640), ὁ ἐπικληθεὶς *μέγας, ἀ-*
νακαινιστῆς τῆς Γαλλίας καὶ ἀγαθὸς Ἐρρί-
κος, δολοφονηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ *Ραβαλιὰν*, καὶ αὐτὸς
δὲ ὁ πάπας *Λέων ὁ Ι'* (1475—1521) *Ἰωάννης ὁ*
ἐκ Μεδίκων, οὗ ὁ αἰὼν ἐπωνομάσθη ἐξ αὐτοῦ *Αἰὼν*
Λέοντος τοῦ Ι', καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι, ἔραστοι παν-
τὸς ὅτι καλὸν καὶ ἀγαθὸν, ἐξήτησαν καὶ ἀπέ-
κτησαν ἀμέλους ἐν *Καμπανίᾳ*. Τὴν *ΙΖ'* ἑκατον-
ταετηρίδα αἱ τοιαῦται ἄμπελοι ἔγειναν τοῦ συρ-
μοῦ. Βενεδικτίνος τις δὸν Περινιὼν ἐκαλλιέργησε
τόσον ἐπιτυχῶς τὴν ἄμπελον τοῦ ἐν *᾽Ωβιλλέρη*
μοναστηρίου, ὥστε κατέστη τὸ μέρος τοῦτο
μία τῶν καλλίστων πηγῶν τοῦ καλοῦ τούτου
προϊόντος. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς *Ἀντιβασιλείας*³
πάθος εἶχε κατακτῆσθαι ὁ οἶνος τοῦ *Ἄι*, οἱ δὲ πι-
στεύοντες εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ φυσικοῦ ἐπὶ τοῦ
ἠθικοῦ παρετήρησαν ὅτι ἡ κοινωνία τοῦ *ΙΗ'* αἰῶ-
νος, ἡ τόσον θελκτικὴ διὰ τὴν εὐφύϊαν τῆς, τὴν
ζωηρότητα καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα οὐχ ἤττον,
ἔπινε καφὲ καὶ καμπανίτην μετὰ τῆς αὐτῆς ὀ-
ρέξεως μεθ' ἧς ὁ *ΙΘ'* πίνει κακὸν καπνὸν καὶ οἶ-
νον νενοθευμένον.

Ὁ ἐρυθρὸς καμπανίτης ἐτιμᾶτο πολὺ μέχρι
τοῦ 1780, ὅτε ἄμπελουργὸς τις ἐν Ἐπερναίῃ
ἐτόλμησε νὰ κατασκευάσῃ ἐξακισχιλίας φιάλας
καμπανίτου ἀφράδους. Οἱ πάντες ἐξάνεστησαν
κατὰ τῆς μωρίας ταύτης καὶ ἱεροσυλίας. Ἄλλ'
ἡ μωρία ἀπεδείχθη μετ' οὐ πολὺ φρόνησις, καὶ
τὴν σήμερον ἡ *Καμπανία* ἐξάγει τοσαῦτα ἑκα-

1. Βασιλεὺς τῆς Βοεμίας καὶ αυτοκράτωρ τῆς Γερμανίας
(1359—1419) ἐπονομασθεὶς *Οἰνόφυλος* καὶ *Ράθυμος*
ὑπῆρξε συγχρόνως ὁ *Νέρων* καὶ ὁ *Σαρδανάπαλος*
τῆς Γερμανίας.

2. Ὁ δούξ οὗτος εἶνε ὁ πρῶτος ἰδρύσας τὸ παράσημον
τοῦ «Χρυσοῦ δέρατος» ἀποθανὼν δὲ τῷ 1467 ἐν ᾧ παρε-
σκεύαζε σταυροφόρον κατὰ τῶν Τούρκων.

3. Ἀντιβασιλεία, Régence, λέγεται τὸ χρονικὸν διά-
στημα τὸ μετὰ τὸ θανάτου Λουδοβίκου τοῦ *ΙΔ'* καὶ τῆς
ἐνηλικιότητος τοῦ *ΙΕ'* (1715—1723), καθ' ὃ ἐκυβέρνησε
τὴν Γαλλίαν ὡς ἀντιβασιλεὺς, Φίλιππος ὁ *Β'*, δούξ τῆς *Ἀδ-*
ρηλίας· ἐποχὴ διαφθορᾶς καὶ τοκογλυφίας.